

19. Buletina

Apirilak 2015

LAN OSASUN BULETINA

AURKIBIDEA:

- 1.- HEGO EUSKAL HERRIKO LAN-EZBEHARREN EGOERAREN TXOSTENA 2014. URTEAN.**
- 2.- LAN-ISTRIPU HILGARRIEN TAULA HEGO EUSKAL HERRIAN, 2015.**

19. Buletina

Apirilak 2015

HEGO EUSKAL HERRIKO LAN-EZBEHARREN EGOERAREN TXOSTENA 2014. URTEAN

2014an, bere horretan dirau krisiaren hasieran hasitako joera berberak, lan-ezbeharren arloan. Horrela, esan behar da ez dela inola ere hobetu enpresen egoera, lan segurtasunari eta osasunari dagokionez, eta horren ondorioz, ez da lan-ezbeharrak ere. Enpresentzat eta erakunde publikoentzat ez da lehentasunezko gaia arriskuen prebentzioa, eta hori ondorio kaltegarriak izaten ari da langileriaren osasunean, txosten honetan ikusiko dugun bezala.

2014an lan istripuen zenbaketa ofizialak gora egin du pixka bat eta lan istripu hilgarriak gutxitu egin dira. Datu horiek oinarri hartuta, erakunde publikoek egindako txostenek eta adierazpenek esaten jarraitzen dute hobekuntza nabarmena izan dela lan-ezbeharren arloan azken urteotan, arriskuei aurrea hartzeko arloan hartu diren neurriei esker. Baina, egia esan, langile gehiegik dituzte lan istripuak eta langile gehiegi hiltzen dira oraindik ere, lan istripuen ondorioz edo lanbide-gaixotasunen eraginez. Egoera are mingarriagoa da, jakinik horrelako istripu edo lanbide-gaixotasun gehienak saihestu ahal zirela, lantoki bakoitzeko arriskueta egokitutako prebentzio-neurriak hartuta.

2008az geroztik, 144.900 enplegu galdu dira Hego Euskal Herrian, baina 2014an, biztanleria landuna 7.500 lagunetan igo da: 2.500 lagun EAEn, eta 5.000 lagun, Nafarroan. Hobekuntza txiki hori gorabehera, azpimarratu behar da geldirik dirauela lan-ezbeharrik gehien gertatzen diren sektoreetako jarduerak, besteak beste eraikuntzan. 2014an sortu den enplegurik gehiena lanaldi partzialekoa da, eta kontratazio mota hori oro har prekarioa izanik, prebentzioaren ezarpen eta txertaketa maila txikiagoa da lanaldi osoko enpleguan baino.

1.- DATU OFIZIALEN ANALISIA

1,1,- EAE

Aurreko urteetan bezala, beste behin ere salatu behar dugu Osalanek ez digula behar den informazioa ematen lan istripuen jarraipen zehatza egiteko (arinak, larriak eta heriozkoak). Esate baterako, jada ez digute ematen EAEn “gertaturiko istripuen” erregistroa.

Irizpide aldaketa erabaki politiko hutsari zor zaio: izan ere, Osalaneko zuzendaritzari ez zaio interesatzen sindikatuok datu horien gaineko geure irakurketa egiterik, hau da, bertsio ofizialaz bestelako irakurketa egiterik. Saiatzen dira gu konbentzitzen haien webgunean ageri diren datuak eta IGATT sisteman erregistratuak direnak (lan istripuak jakinarazteko sistema ofiziala) egiazki direla gertatu diren istripu guztiak, baina ez da horrela. Istripu jakin batzuk kendu egiten dira EAEn gertaturiko istripuen zerrendatik estatistika ofizialetan erregistratu baino lehen, lan-istripuzat sailkatu ez direlako.

Horrela, Osalanek ez ditu lan istripu gisa erregistratzen, besteak beste, autonomo batzuek izaten dituztenak, ezta garraiolariak lanaldian eta lantokian izaten dituzten istripuak, trafiko istripuen erregistroa bideratzen dituztelako.

Egoera horrek behartuta, datuak bestelako iturrien bidez osatu beharrean gaude, Hego Euskal Herriko lan-ezbeharren parametro jakin batzuen gaineko irakurketa osoa egite aldera. Ondorioz, zailtasun handiak ditugu EAEn egiazki gertatzen diren lan-ezbeharren kopurua jakiteko.

EAEko lan-ezbeharren estatistikei dagokienez, Osalanek bere webgunean emandako datu ofizialen arabera, 2014an guztira **73.901(*)** lan-istripu gertatu ziren, haietatik **45.806** baja hartu barik, eta **28.095** baja hartuta. Datu horri aurten berriro gaixotu diren 1.551 kasu gehitu beharko litzaizkioke. 2013an, Osalanek **72.786** lan-istripu zenbatu zituen, haietatik **45.159** baja barik, eta **27.627** baja hartuta. Horrek esan nahi du 2014an % 1,5eko igoera izan zela, aurreko urtearen aldean.

Heriotza-istripuen kasuan, datu ofizialek diote lanaldian **30** langile hil zirela EAEn, haietariko bi “in itinere”. 2013an, ofizialki, **30** hildako gertatu ziren; hildakoen kopurua, beraz, mantendu egin da. Datu horietan, lanaldian eta *in itinere* gertaturiko istripuak bilduta daude

2014

EAE L.I.	BAJA GABE	ARINAK	LARRIAK	HERIOZKOA K	GUZTIRA
BIZKAIA	20.471	13.818	68	15	34.372
GIPUZKOA	14.475	8.697	69	11	23.252
ARABA	10.844	5.394	19	4	16.261
EAE	45.790	27909	156	30	73.885(*)

Iturria: Osalan

(*) Osalaneko estatistiketan lan-istripuen kopurua ezberdina da laburpen taula edo larritasunaren arabera taula begiratu ezker.

2013

EAE. L.I.	BAJA GABE	ARINAK	LARRIAK	HERIOZKOA K	GUZTIRA
BIZKAIA	19.896	13.863	73	17	33.849
GIPUZKOA	14.470	8.547	62	10	23.089
ARABA	10.793	5.027	25	3	15.848
EAE	45.159	27.437	160	30	72.786

Iturria: Osalan

2014an, beraz, Osalanek 30 heriotza-istripu zenbatu ditu EAEn. Dena dela, informazio eskuratzeko ezarri diguten murrizketaren ondorioz, ezin dugu jakin zenbat heriotza-istripu ezabatu dituzten zenbaki horretara iristeko. Adibidez, ezin dugun egiaztatu zenbaki horietan sartu ote diren beren enpresetan beren buruaz beste egin zuten hiru langileak (bi Bizkaian, eta bat, Gipuzkoan) edota Getxon hil zen garraiolari autonomoa, Andorrako nazionalitatea zuena; kamioitik deskargatzen ari zen zama gainera erori zitzaion.

EAEko intzidentzia-indizeari dagokionez (hau da, baja eragiten duten lan-istripuen kopurua 1.000 langile okupatu bakoitzeko), intzidentziarik handieneko sektoreak desberdinak dira lurraldearen arabera. Horrela, Bizkaian, intzidentzia-indizearik handieneko sektorea lehen sektorea izan da (nekazaritza, abeltzaintza eta arrantza), eta nabarmen igo da aurreko urtearen aldean. Gipuzkoan eta Araban, aldiz, intzidentzia-indize handieneko sektorea eraikuntza izan da. Zerbitzuen sektoreak intzidentzia-indize apalenena izaten jarraitzen du hiru lurraldeetan, aurreko urteetan bezala.

1,2,- NAFARROA

Nafarroan, Nafarroako Osasun Publikoaren eta Lan Osasunaren Institutuak ere istripu jakin batzuk kentzen ditu estatistika ofizialetatik, hala nola autonomoek, kooperatibistek eta enpleguaniztunek dituzten istripuak, edota ezarrita dauden epeetatik kanpo bidaltzen diren istripu-agiriak.

Nafarroako 2014ko estatistika ofizialak behin-behinekoak dira . Horien arabera, lan-istripuak guztira 7.123 izan dira. Azken horietatik, 12 heriotza-istripuak izan dira.

NAFARROA L.I.	ARINAK	LARRIAK	HERIOZKOAK	GUZTIRA
2014	7048	63	12	7.123
2013	6.592	68	13	6.672

Iturria: www.seg-social.es

Hona ekarritako datuetan ageri den bezala, Nafarroan lan-istripuak guztira gehiago izan dira 2014an, aurreko urtean baino, %6,75 igo dira. Heriotza-istripuak, ordea, gutxiago izan dira, bat gutxiago zehazki.

Nafarroako intzidentzia-indizeari dagokionez (hau da, baja eragiten duten lan-istripuen kopurua 1.000 langile okupatu bakoitzeko), intzidentziarik handieneko sektorea eraikuntza da 47,1; indizerik apalenekoa, aldiz, zerbitzuen sektorea da, 15,7. Hala ere, intzidentzia indizeak igo egin dira lau sektoreetan, gutxi bada ere.

Datu ofizialei dagokien atal hau bukatzeko, gogoratu beharra dago estatistika ofizialek ez dutela inola ere erakusten gure lantokietako lan-ezbeharren egiazko errealitatea. Lehenago aipatu dugu Osalanek eta Nafarroako Institutuak ez dituztela hainbat istripu mota estatistika ofizialetan sartzen. Horrez gain, beste istripu asko ere ez dira erregistratzen, besteak beste honako arrazoi hauek direla tarteko:

- Batzuetan, langileek berek ez dituzte lantokietan gertatzen diren istripuak jakinarazten, enpresen errepresalien beldur (zigorrak, kanporatzeak...), egungo abagunean prekaritatea gero eta handiagoa baita, eta langileak beldur dira ez ote duten lana galduko.
- Enpresek berek lan-istripu batzuk ezkututzen dituzte, hainbat arrazoi tarteko: beren irudiari kalte ez egiteko, administrazioak enpresari zehapenik ez jartzeko, edota prebentzio-arloko diru-laguntzak eskatu ahal izateko; esaterako, murrizketak kotizazio sozialetan, lan-ezbeharren indizeak sektoreko batez bestekoaren aldean murriztu izanagatik ("bonus" delakoa). Sistema kaltegarria da, eta istripuak ezkutatzea sustatzen du.
- Mutuek askotan ez dituzte gertakarien lan jatorria onartzen, eta behin eta berriz errekursoak aurkezten dituzte. Kontuan hartuta, mutuek gero eta botere handiagoa eta gero eta eskumen gehiago dituztela, istripu asko ez dira aintzat hartzen.

2.- ELAren DATUEN ANALISIA

2014an, **ELAK 44 hildako zenbatu ditu**, lan-istripuek eraginda Hego Euskal Herrian (32 EAEn, eta 12, Nafarroan); iturri ofizialek, aldiz, 42 hildako. Horrek esan nahi du azpierreistroko aldea %4,5 dela. Heriotza-istripuen datu hori oso erraza da egiaztatzekoa, eta beste datu mota batzuetara estropolatzen badugu, zentzuzkoa da pentsatzea gainerako istripuen (larriak, arinak, eta baja gabekoak) azpierreistroko portzentajea are handiagoa izan daitekeela.

A.T HERIOZKOAK ELA	2013	2014
BIZKAIA	23	18
GIPUZKOA	13	10
ARABA	6	4
NAFARROA	13	12
HEH GUZTIRA	55	44

Lan-istripuek eragindako heriotzak gutxiago izan badira ere (ELAren datuen arabera, % 20 gutxiago 2013ren aldean), oraindik ere langile askok galtzen dute bizia istripuen ondorioz. Lan istripuz hildakoak gutxiago izan dira lau lurraldeetan. Araban izan da jaitsierarik handiena, eta Nafarroan, aldiz, jaitsierarik txikiena; bat gutxiago bakarrik.

ELAK bildutako datuak oinarri harturik, 2014ko heriozko istripuak sakonago aztertu nahi ditugu, eta hauxe nabarmenduko dugu:

- HEHko heriotza-istripu ugariak istripu traumatikoak dira, hau da, makinak edo kargak eragindako harrapaketak sortutakoak. ELAren arabera, guztien % 29 izan dira. Ondotik, gertu daude heriotza-istripu ez-traumatikoak (% 21), eta altueratik erortzearen ondorioz izan direnak, guztien % 18 izan baitira.
- Heriotza-istripurik gehienak industrian gertatu dira; heriotza-istripu guztien % 55, hain zuzen.
- Heriotza-istripu ez-traumatikoak sektore guztietan gertatzen dira, baina nagusiki industrian eta zerbitzuetan; harrapaketak eta altuerako erorketak, berriz, eraikuntzan eta metalgintzan.
- 2014an, heriotza-istripua izan zuten enpresen % 18 subkontratak ziren.
- Hildakoen artean, nabarmenezkoa da haietako bi garraio arlokoak zirela, biak ere autonomoak, eta hiru lagunek bere buruaz beste egin zutela lantokian. Kontuan hartu behar da arrisku handia dagoela horrelako istripuak lan-istripu gisa ez zenbatzeko.

2014an, eraikuntzako heriotza-istripuak gutxiago izan dira aurreko urtean baino eta, batez ere, jaitsi egin dira gainerako sektore guztien aldean. Horrek frogatzen du sektore honetako jarduerak maila apaletan jarraitzen duela. Zerbitzuen sektorean, bestalde, nabarmentzekoa da heriotza-istripu asko gertatu direla; baina, gehien-gehienak istripu ez-traumatikoak eta "in itinere" istripuak izan dira.

Nabarmendu behar dugu sektore gehienetan azpikontratazioa gero eta zabaldugoa dagoela, eta ez dagoela bakarrik eraikuntzari lotua. Eraikuntzan ere azpikontratazioak ohikoa izaten jarraitzen du. Eraikuntzan azpikontrataturako enpresa asko atzerriko konpainiak izaten dira, eta ez dituzte hitzarmen kolektiboetan bildutako baldintzak betetzen. Egoera hori bereziki larria da Administrazio Publikoek sustaturiko herrilanak direnean. Herrilan askotan beherantz bota da lizitazio prezioa; horren ondorioz, baldintza horietan sartzen diren subkontrata askok ez dituzte hitzarmen kolektiboak errespetatzen, ezta prebentzio arloko araudia ere, eta horren ondorioz, lan-istripuen kopurua handitzen da.

Bestalde, sektore guztietan, istripu ez-traumatikoen kopuruak handiak izan dira, 2011n hasitako joerari jarraikiz. Horrek agerian jartzen du arrisku psikosozialek presentzia handi handia dutela lantokietan, eta egiazki arazo larria direla Hego Euskal Herriko langileentzat.

3.- LANBIDE-GAIXOTASUNAK

3,1,- EAE

Lanbide-gaixotasunei dagokienez, Osalanek lanbide-gaixotasunen **2.465** agiri ditu erregistraturik, Gizarte Segurantzari CEPROSS sistemaren bidez jakinarazi dizkionak. 2013an, **2.779** agiri erregistratu ziren.

EAE	BAJA HARTUTA	BAJARIK GABE	GUZTIRA
2014	895	1570	2.465
2013	777	2.002	2.779

Iturria: CEPROSS

Beraz, 2014an, lanbide-gaixotasunen jakinarazpenak guztira % 11,2 jaitsi dira EAEn, aurreko urtearen aldean. Baja eragin duten lanbide-gaixotasunen jakinarazpenak zertxobait gehiago izan dira; bajarik gabeko agiriak, aldiz, jaitsi egin dira.

Lehenago ikusi dugu lan-istripu batzuk ezabatzen direla lan-istripuztat ez sailkatzeko; bada, gauza bera gertatzen da lanbide-gaixotasunei dagokienez, baina neurri handiagoan.

Gainera, jakinarazten diren gaixotasun batzuk gaixotasun arrunt gisa edo lan-istripu gisa sailkatzen dira. Adibidez, hori gertatzen da baja eragiten duten agirietan. Izan ere, Enplegu eta Gizarte Segurantzako Ministerioaren arabera, EAEn 955 erregistratu dira. Osalanek, aldiz, dio 895 izan direla; beraz, azkenean, 60 agiri ezabatu dira. Bajarik gabeko agiriei dagokienez, aldiz, bat datoz Ministerioko estatistikak eta Osalan erakundeko erregistroa.

Amiantoari lotutako lanbide-gaixotasunei dagokienez, Osalan eta ASVIAMIE erakundeen arabera, 195 langile hil dira EAEn 2014ko abendura arte, lan-bizitzan uneren batean amiantoaren eraginpean lanean aritu izanaren ondorioz. Estatistika horietan beretan esaten da 6.000 lagun inguru (jardunean, baina eraginpean egondako beste enpresa batzuetan, eta erretiratuak) daudela edo egon direla amiantoazko zuntzen eraginpean. Datuok bakarrik dira RERAn (Amianto Arriskuko Enpresen Erregistroa) erregistraturik dauden enpresetako langileei buruzkoak, eta aski ongi badakigu gaur egun amiantoarekin lan egin duten edo noizbehinka lan egiten duten enpresa asko ez daudela jasota erregistro horretan; beraz, amiantoaren eraginpeko langileak askoz ere gehiago dira.

3,2,- NAFARROA

Nafarroan, 2014an, lanbide-gaixotasunen **1.385** jakinarazpen-agiri erregistratu dira **CEPROSS** sistemaren bidez; haietatik, **651** baja hartuta, eta **734** bajarik gabe. 2013an, 1.517 agiri erregistratu ziren; beraz, jaitsiera txiki bat ere izan da Nafarroan aurreko urtearen aldean.

NAFARROA	BAJA HARTUTA	BAJARIK GABE	GUZTIRA
2014	651	734	1.385
2013	659	858	1.517

Iturria: CEPROSS

Deigarria da zeinen alde handia dagoen lanbide-gaixotasunen agirien kopuruan, hala baja eragindakoak nola bajarik gabeak, CEPROSSek jasotakoen artean, emakumeen eta gizonen artean. EAEn, gizonekoei dagozkien jakinarazpenak (1.777 agiri) emakumezkoiei dagozkien bi halako baino gehiago dira (748). Nafarroan, berriz, gizonen dagozkien 812 agiri izan dira; eta emakumeak horren erdia baino gehixeago izan dira (573 agiri).

Hala ere, gure iritziz, lanbide-gaixotasunei buruzko datu ofizial erregistratuek (bai EAEn bai Nafarroan) ez dute inola ere erakusten arazoa bere osoan. Izan ere, eta ahaztu gabe zer-nolako jarduera darabilten enpresek arlo honetan (ardurak ezkututzen eta saihesten saiatzen baitira praktika txarren bidez), berretsi behar dugu ez duela funtzionatzen lanbide-gaixotasunaren inguruko susmoa jakinarazteko sistemak, ez prebentzio-zerbitzuen aldetik, ez osasun-sistema publikoaren aldetik.

Mutuak bereziki dira aipatzekoak, haien lana nahitaezkoa baita arlo honetan; horrela, oztopo asko jartzen dituzte patologia bat lanbide-gaixotasun gisa aitortzerakoan, eta horrez gain, gero eta errekurtso gehiago jartzen ari dira INSSek emandako ebazpenen aurka, hau da, gaixotasunen lan jatorria aitortzen duten ebazpenen aurka.

4.- BALORAZIOAK ETA ONDORIOAK

1.- Lan-ezbeharren egoerak **oso larria** izaten segitzen du Hego Euskal Herrian. Lan istripuak guztira igo egin dira pixka bat, istripu hilgarriak jaitsi egin diren bitartean. Hori nagusiki zor zaio ezbeharrik gehien gertatzen diren sektoreetan jarduera ekonomikoa apaldu izanari, hala nola eraikuntzan, eta ez da izan gobernuek lan segurtasunean eta osasunean darabiltzaten politiken ondorioa.

2.- Ezbeharren egiturazko arrazoiak lan merkatuaren gero eta **prekarietate** handiagoa eta enpleguaren kalitate txarra dira. Izan ere, hona hemen sufritzen dugun gizarte-gaitz horren arrazoi nagusiak: azpikontratazioaren maila izugarri altuak, lan-erritmo itogarriak, gero eta jende gehiago behartua dago lan bat baino gehiago egitera hilabete bukaerara iristeko, lanaldi partzialak gora egin izana, eta prestakuntzarik eza.

3.- **Lan-istripuen estatistika ofizialek ez dute egiazko egoera erakusten**, arestian azaldu ditugun arrazoiak direla medio. Lan merkatuan gero eta handiagoa da prekarizazioa, eta horren ondorioz, ezkutuan gelditzen da gero eta gehiago gertatzen ari diren lan-ezbeharren zati bat.

Bereziki aipatu behar da azpikontratazioa handitu izana, bai eta lanaldi partzialeko kontratazioa ere. Oro har, horrelako kontratuak dituzten langileak ez daude behar bezalako baldintzetan, prebentzio arloko araudia bete dadila eskatzeko, eta are gutxiago, araudia betetzen ez dela salatzen.

4.- **Lanbide-gaixotasunei** dagokienez, axolagabekeria erabatekoa dela salatu behar dugu. Datu ofizialek ez dute errealitatea erakusten. 2014an lanbide gaixotasun susmo gutxiago komunikatu dira 2013an baino, bai EAEn eta baita ere Nafarroan. Argi dago lanbide-gaixotasunak ezkutuan mantentzen direla eta benetan direnak **baino askoz ere gutxiago** jakinarazten dituztela. Europa eta mundu mailan lanbide-gaixotasunen hazkundera eta eragina hain gai kezkarria izanik (lan-istripuena bera baino kezkarriagoa), hemengo administrazioentzat gai horrek hutsaren hurrengoa izaten jarraitzen du

5.- Administrazioak aplikatzen ari diren **murrizketak eta doikuntzak** egoera larria areagotzen ari dira. Lan-osasunerako gastu publikoa ia hutsean geratu da. Izan ere, gastu hori ez da ezta BPGaren % 0,020ra iristen.

6.- Prekarizazioa gero eta handiagoa da lan-harremanetan, lanaldiak handitu dira, enplegatzaileak langilearen lan-baldintzak aldebakartasunez alda ditzake, kaleratze masiboak... Horrek guztiak zuzeneko eragina dauka langileen **osasun psikosozialean**. Oso baliabide eta bitarteko gutxi eskaintzen dira arrisku psikosozialak atzeman eta

identifikatzeko, jakinik ere langileen artean arazo globala eta lehen mailakoa izatera iristen ari dela. Horregatik, gero eta istripu eta gaixotasun gehiago atzematen ari dira eragile psikosozialei lotuta; eta haien artean mobing edo lan-jazarpenaren kasuak nabarmendu behar dira.

7.- EAEko eta Nafarroako administrazioek ez dute hartu ez politika publikorik, ezta behar den neurririk ere, arazo horren arrazoiei behar bezala aurre egiteko. Baliabiderik ezak agerian uzten du ez dagoela borondate politikorik lan-osasuna babesteko, defizit hori propagandaren bidez betetzen saiatzen badira ere

Izan ere, lan-ezbeharrei aurre egin nahi izateko, patronalaren interesen kaltetan doazen neurriak hartu behar dira. Dena dela, ontzat jotzen dira prekarietatea, kontratazioaren arloko lege-iruzurra eta kontrolik gabeko azpikontratazioa. Horiek horrela, Osalanek. Nafarroako Osasun Publikoaren eta Lan Osasunaren Institutuak, eta Lan Ikuskaritzak ez dituzte beren eginkizunak betetzen lan-arriskuen prebentzio arloan; hau da, enpresa arau-hausleei jarraipena egitea, kontrolpean edukitzea eta zehapena ezartzea.

EAEEn onetsi berri den 2015-2020ko Lan Segurtasun eta Osasunaren Estrategiak egoera hori berretsi du, estrategiaren izaerak bere horretan baitirau.

5.- ELAren PROPOSAMENAK

1.- ELAk arlo honi buruzko **politika publikoak errotik aldatzeko** eskatzen die gobernu guztiei. Horretarako, aurrekontu-zuzkidura handitu behar da, oraingo beharizanak betetzeko adinakoa izan arte

2.- **Enplegu duina eta eskubidez jantzia** sortzea lehenetsuzkoa izan behar da gobernuen ekintzan. Horren haritik, gobernuen zeregina da enplegua sortzeko politikak bultzatzea eta lan-eskubideak zabaltzea, prekarietatea ezabatuz, kontrolik gabeko azpikontratazioa mugatuz, eta era berean, denboraldi partzialeko kontratazioa eta kontratazioko lege-iruzurra mugatuz.

3.- Erakunde eskudunei eskatzen diegu behar bezalako **zehapen-jarduketak** egiteko hala enpresen aurka, nola zerbitzu mediko eta prebentzio-zerbitzuen aurka. Jarduketa horien xedea prebentzio-arloko praktika txarrak atzematea da, bai eta aipaturiko praktikak abiapuntutik beretik desagerraraztea ere, langileen osasuna lantokietan hobeto zaintzearen.

4.- **Lanbide-gaixotasunek** beharrezkoa duten zentraltasuna eduki behar dute lan osasuneko politiketan. Beste entitate batzuek dituzten eskumenak gorabehera, Osalanek eta Nafarroako Osasun Publikoaren eta Lan Osasunaren Institutuak erreferentzia bat izan behar dute lanbide-gaixotasunen aitortzan.

5.- ELAk **ekintza sindikala eta negoziazio kolektiboa** bultzatuko ditu, lan-osasuna hobetzeko tresna gisa. Jendea arazo horretaz kontzientziatzen, antolatzen eta sindikatuon mobilizazioen bidez bakarrik egingo dugu aurrera gure eskakizunetan.

2.- LAN-ISTRIPU HILGARRIEN TAULA HEGO EUSKAL HERRIAN, 2015KO URTARRILATIK- APIRILARTE

HEH	LAN-ISTRIPUAK
BIZKAIA	6
GIPUZKOA	1
ARABA	0
NAFARROA	3
GUZTIRA	10

*Apirilarte